Lösnummerpris: 15 öre.

TIDEVARVET

N:r 7. 13 febr.

N:r 7. 4 årg. 1926.

Tidevarvet N:r 7

Välkommen åter! gäller fru Gerda Lundequist, som nu i februari gästspelar på Dramatiska teatern.

*

Veckans ledare handlar om förutsättningarna för skapandet av *Arbetsfred*, detta i sambund med den frisinnade-liberala motionen om skiljedom och regeringens nionmannadelegation för utredning.

*

Samling kring liberalismen tyckes vara i görningen i Tyskland. Kanske även på andra håll?

*

Tag vård om de sinnessjuka är en redogörelse för professor Petréns motion om praktiska åtgärder för att lätta de sinnessjukas lott: rätt för den sjuke att själv anmäla sig, kurator för att ta sig an deras angelägenheter o. s. v.

*

Längs horisonten och *Svart på vitt* beröra utrikes och inrikes angelägenheter av intresse.

*

Sigrid Undsets modeltidsskede är en granskning av hennes senaste bok Olav Audunson, utförd av *Elin Wägner*.

*

Väg till frihet är en livfull skildring av Henry George och hans utvecklingshistoria fram till georgismen av *Honorine Hermelin*.

*

Dikter av *Kerstin Hed* och *Eva Arads*.

*

Lektor Elisabeth Eurén skildrar ett föredrag av doktor Nitobe, hållet på Internationella klubben om Öster- och Västerland. Doktorn har hållit sig strängt till opolitiska ämnen.

*

Stora tjuvar och små samt *Barnafadern* röra aktuella tilldragelser, som fått en fristående behandling av D—z.

*

En tysk författare har sagt att det ofördelaktigast tänkbara i världen är att vara en liten proletärflicka, emedan hon lider under underlägsenheten som barn, som proletär och som kvinna. Hennes motpol skulle då vara en vuxen, förmögen man, det är det högsta som finns. Else Feldmann berättar om en sådan missgymnad liten varelse, men visar att även en sådan kan bära inom sig en vacker och rik ande.

Välkommen åter!

Det var liv och rörelse utanför Dramatiska teatern onsdagskvällen den 3 februari, när det begynte lida mot tiden att föreställningen skulle taga sin början. Långa rader av bilar körde fram, och skaror av fotgängare trängde sig emellan, ivriga att nå sin bestämmelseort. Man märkte att något ovanligt var på färde, som påkallade allmänhetens intresse. Det var också Gerda Lundequists första gästuppträdande på teatern.

Fru Lundequist spelade titelrollen i Fröken Pascal, ett franskt skådespel i tre akter. Stycket är en av de många och åter många tragedier, som utspelas i tystlet, allt under det livet har sin gång och åren förflyta. Det är den allmängiltiga trängbrostade kortsyntheten, som bottnar i en allt behärskande egoism både hos den generation som går och den som kommer, vilken lägger sin döda, kalla hand på livet och hindrar detta att bryta fram efter stora mått och stora linjer. Skada blott, att denna ständigt upprepade och nog så gripande tragedi i skådespelet inte tagit sådan form, att den kunde skänka en värdig roll åt en konstnär av Guds nåde. Fru Lundequist lyfte rollen på ett högre plan med inramningen för övrigt blottade styckets svagheter.

Man läste i höstas i tidningarna, att det var som Antigone man skulle få återse fru Lundequist på Stockholmsscenen, och man erfor en viss besvikelse, då Svenska Dagbladet för någon tid sedan meddelade, att så icke kunde ske, emedan Dramatiska teatern saknade dekorationer. Man instämmer med Sv. Dagbl. i den förhoppningen, att Stockholmspubliken måtte kunna beredas samma förmåner, som förut kommit Hälsingborg och Malmö till del. Och när nu fru Lundequist åter är bosatt i Stockholm, har man väl anledning tro, att så även blir förhållandet.

Men vi ska ej stanna vid pjäsen. Det är Dramatiska teaterns hedersgäst, Tidevarvet ville ägna några rader, då hon efter flera års bortovaro nu åter visar sig vid den scen, där hon firat så många triumfer. Vi ha fått se och höra Gerda Lundequist i olika delar av vårt land men det är som om vi alldeles särskilt gladde oss över att se henne på nationalscenen, där är hon hemma, ty hennes namn hör till de förblivande i den svenska konstens historia.

Man tänker tillbaka på de gestalter fru Lundequist skapat och låtit framstå på scenen — Tora Parsberg, Monna Vanna, Thora van Deken, Antigone och många flera — vi minnas dem nog. Och varför inte också nämna Berglioť! Mäktiga, viljestarka, utpräglade karaktärer med den själens rikedom, som gör, att de ha råd att leva, lida, offra allt! Fru Lundequist har alltid fört oss upp på höjderna. Hon berättar för oss om människornas inre strider, där det gäller som hårdast och kräves mest, och deras brottningskamp med lyckan eller ödet. Hennes framställningskonst visar oss på livets oanade rikedomar genom de värden, som äro bestämdande och som, trots allt, göra livet stort. Det sällsamma, varigenom fru Lundequists konst, blir så levande och underbar, är, att man liksom känner en mäktig personlighet bakom den konstnärliga gestalten. Och det är, som om den känslan blir starkare med åren. Blicken har blivit ännu djupare och självfullare, stämman (vars orgelklang huvudstadspressen enstämmigt framhöll efter premiären med Fröken Pascal) har fått allt flera toner, allt starkare och uttrycksfullare, allt vekare och varmare.

Det var fest och glans över kvällen vid fru Lundequists första gästuppträdande i Stockholm. Salongen var fyllsatt av en brokig skara, representerande konst och vetenskap, intelligens och societé, kapital och arbete, förstande själar och moderna toiletter. Publiken, med landets konung och hertigparet av Västergötland i spetsen, bringade fru Lundequist sin hyllning i ett stormande bifall, bravorop och massor av blommor. Om de, som makten hava vid Dramatiska teaterns ledning, inte förut visste vad Stockholmspubliken begärde, så fingo de veta det nu. Gång på gång ropades där: "Välkommen åter till Stockholm!"

Vi vilja alla tacka och hylla Gerda Lundequist för vad hon varit, är och blir!

* * *

Stjärnkväll

Det skymmer till kväll, det susar om
frid, men jag känner
hur oron stiger,
och rolös drivs jag att vandra ut,
tills ensam i natten jag är. —
O, Du, som visar världarnas gång och
stjärnornas hem med
Ditt finger —
vad hem har min fattiga jordbundna
själ,
som aldrig blir hemma här?

Nu tändas ljusen på festliga bord och
ed på vänliga hårdar,
men jag går i mörkret och söker ett
ljus
långt, långt bortom stjärnor och jord.
Se stark är min bön, men jag själv är
ett flarn bland vältvande, vältiga världar —
o, Allmakt, Du evige, när Dig väl
min andes fumlande ord.

KERSTIN HED.

De sex kistorna

En dag i januari lämnade en liten ångare redan i gryningen Newyorks hamn. Dess besättning bestod blott av tio matroser, dess last av sex stora stålkistor. Tulltjänstemän kommo ombord, kaptenen visade dem ett aktstycke, och de lämnade båten hals över huvud utan att kasta en blick på lasten. Därpå avlägsnade sig fartyget för full maskin från land. När den kommit till en plats där halvsdjupet beräknas till 8,000 meter, saktade ångaren farten. Matroserna öppnade med stor försiktighet en stålkista som innehöll en betongbehållare. Två minuter senare försvann denna med sitt innehåll i oceanen. Så förfors med alla kistorna och efter en halvtimma ångade fartyget tillbaka till Newyork.

De lådor som i gryningstimman sänktes på havets djup dolde, så berätta utländska tidningar, det mest fruktansvärda förstörelsemedel, som människohjärna uttänkt, nämligen lewisit, en giftgas, vars verkningar nittiofallt överstiga verkningarna av de gaser, som användes i världskriget. Amerika har gått med på fördraget mot giftgasers användande i krig och låt därför sänka i havsens djup sitt förråd av bomber fyllda med lewisit. Blotta lasten i denna båt uppges ha räckt för att ta död på tio miljoner ...

Denna dramatiska historia, som nästan ter sig som ett filmuppslag ger en hel del att tänka på. Man säger sig strax, att det är ganska likgiltigt, om det är sant eller ej, att Amerika icke i sina förråd längre äger några lewisitbomber. Ty Amerika äger professor Lewis, som driver sin verksamhet vid ett Chikagouniversitet. Och krigsministeriet äger formeln för gasens sammansättning. Det skadar naturligtvis inte att krigsministeriet gjort slut på sina förråd. Men det betyder i och för sig inte att lewisit inte skulle komma att användas i ett krig. Tillverkningen kan ju börja på nytt när som helst.

För det andra kan man ej underlåta att fundera över hur denne professor Lewis är skapad och med honom alla andra kemister, som uppfinna medel att utrota mänskligheten. Så fort han år 1917 utexperimenterat Lewisiten, gav han Förenta staternas krigsministerium detta fruktansvärda vapen i händerna. Föregicks väl denna vandring till krigsministeriet av någon kamp, någon begrundan över vad hans handling kunde komma att betyda? Eller gingo hans tankar sin bana mot målet mellan skyböga murar som hindrade dem från att komma i någon beröring med verklighet? Vad var då målet? Att göra Amerikas krigsberedskap så verkningsfull som möjligt. Även om han vägt för och emot, när han stod där med sin nya helvetesgas, så har han dock stannat vid att hans plikt var att lära Amerika hur det skulle kunna utrota t. ex. Europa. Det sägs, att det var Wilson, som vägrade sitt tillstånd till att lewisiten kom i bruk under kriget.

Men allt kan inte få hänga på hurudan president Amerika har eller Tyskland eller Frankrike. Det måste bli en helt ny värdering av vetenskapsmännens plikter. Det måste bli ett slut på denna hemska och tanklösa och brottsliga lek med vetenskapens slumrande möjligheter att döda. Professor Lewis handling bör avklädas sin skyddande patriotiska förklädnad. Han och hans kolleger skola betraktas för vad de äro, förbrytare mot mänskligheten.

Devinez

Husmoderns arbete består till icke ringa del i utväljandet av de bästa inköpskällorna. För livsmedel är valet lätt. I våra 129 butiker gäller principen: *högsta kvalité till lägsta pris.*

Konsumtionsföreningen Stockholm m. O.

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1, 2 tr., Stockholm.

REDAKTÖR:
Elin Wägner.
Mottagningstid kl. 10—11.
Telefon Norr 48 42.

EXPEDITION:
Telefon Norr 282 43.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m.

PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 5:50, halvår kr. 3:—, kvartal kr. 1:75 Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:
per millimeter
Textsida eller särskilt begärd plats............. 22 öre
I text .... 20 „

Rylander & Olssons Boktryckeri
STOCKHOLM 1926.

Tidevarvets Rådfrågningsbyrå för föräldrar
Slussplan I II
torsdagar 9.30—10.30 f. m.

Mathilda Staël von Holstein
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Malmtorgsgatan 3, *Stockholm.*
Telefon 244 88, Norr 244 19.
Familjerätt. Hyresärenden. Testamenten. Bouppteckningar. Förfrågningar från landsorten besvaras omgående.

EVA ANDÉNS Advokatbyrå
Inneh. Eva Andén. Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Lilla Vattug. 14. Tel. 75 76, Norr 183 56.
STOCKHOLM.
SPECIALITET: Familje- och arvsaker, Boutredningar och testamenten, förvaltningsuppdrag.
Även skriftliga förfrågningar.

ADVOKATEN JURIS KANDIDAT
Märta Björnbom Romson
Medlem av Sveriges Advokatsamfund.
Arsenalsgatan 14, I.
(Mitt emot Operahuset.)
Tel. N. 1388. Stockholm.
Juridiska uppdrag av alla slag emottagas. Skriftliga förfrågningar besvaras omgående.

Infört genom
Stockholms Läkarförening
Doktor Hanna Bernhagen
har flyttat till Sturepalatset, Biblioteksg. 11. Tel. Norr 103 00.
Stockholm.

Alma Axelssons Förlossningshem,
Linnég. 19, Stockholm. Tel. 778 24, mottager inack., äv. för längre tid. Tryggt och ogen. Välrek.

Josefina Hultins
Förlossningshem, Humlegårdsg. 12, Stockholm. Tel. 748 33. För kortare eller ev. längre tid finnes inackordering.

Barnmorskan Alma Hall,
Tegnérlunden 3, Sthlm, tel. N. 51 69, mottager patienter. Förstkl. Humana arvoden.

Engelbrekts Sjuksköterskebyrå
rekom. Valhallav. 18, II. Stockholm.
Tel. 861 81.

Sjuka och svaga
hänvisas till den av tusentals beprövade
"WOHLMUTH-METODEN"
som bekvämt kan utföras i hemmet.
Begär muntliga, kostnadsfria upplysningar från
WOHLMUTH-CENTRALEN, Kungsg. 28, Stockholm. Tel. 112 17 & Norr 32 33.

Arbetsfred

Arbetsfred är ett ord, som nästan blivit utnött, icke förty är det synnerligen aktuellt. Från högerhåll anser man nog att den lämpligast bör åvägabringas genom arbetarpartens underkastelse. Socialdemokraterna ha inte ansett det brådska så länge man haft mer att vinna än att förlora på stridens upprätthållande. Frisinnade och liberaler ha i allmänhet önskat fred, och en del ha ivrat för skiljedom.

Vid innevarande års riksdag har frågan ånyo kommit på tal. En frisinnad-liberal motion har väckts med begäran i huvudsak gående ut på att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till lag, dels om obligatorisk skiljedom i arbetstvister där stat eller kommun är part och dels om skyldighet för part i annan arbetstvist, att meddela motparten underrättelse viss tid, innan arbete inställes. Och regeringen har tillsatt en niomannadelegation för att grundlägga tryggare arbetsfred, varav tre ledamöter utsetts av regeringen. Av de övriga skulle Landsorganisation och Arbetsgivareföreningen utse tre vardera.

Det är givet att åstadkommande av arbetsfred är ytterst önskvärt. Det är stora värden, som gå förlorade genom de långvariga arbetsinställelserna, vare sig de kallas strejk eller lockout, nationalekonomiska värden och enskilda ända till bitter nöd. Det förefaller också riktigt, att tjänstemän inom stat och kommun stå i en så medansvarig ställning till samhället, att något avbrott inom deras arbete ej bör kunna ifrågakomma. Och det allmänna bör ju vara ett föredöme som arbetsgivare. Men det synes, att frågan om arbetsfred är ett så stort problem, att det knappast kan avgöras enbart genom införande av skiljedom. Regeringens niomannadelegation torde också behöva utreda frågan i dess helhet, så att underlaget för en sådan skiljedom blir bärkraftigt. Förutsättningarna för skiljedom måste utgöras av bägge parters lika rätt. Och först och sist, där måste banas väg för *gemensamhetsintresset* inom arbetet. Så länge arbetsgivare och arbetare, som det heter, ska stå, som två parter mot varandra, blir det svårt att få någon skiljedom att gälla.

Det bästa småbrödet ochkaffebrödet köper man
Majas Hembageri
Bergsgatan 36, Stockholm
Tel. Kungsh. 54 68
Grahamsbröd o. Wåfflor
10 proc. påbröd lämnas.

Thufvessons Blomsterhandel
GÖTGATAN 16
STOCKHOLM.
Förstklassiga blomsterarbeten
Telefoner Söder 33669, 3489

Olga Elmdahl
Modemagasin
Kungsgatan 53, Tel. 108 51
STOCKHOLM

Werners Sjukhem
Linnégatan 7, 5 tr., Stockholm.
Mottager alla slags *medecinska sjukdomsfall. Diet* och *badbehandling* efter läkares ordinationer.
Måltidsinackorderingar med diet mottagas.
Innehavare: Röda Korssystern
Tel. 742 60. *Märta Paues.*

Rönneberga
Sjuk- och Förlossningshem
LIDINGÖ.
Tel. Lidingö 937.
Mottager vårdbehövande barn och vuxna, även spädbarn.

Samling kring liberalismen

För kort tid sedan hade Tidevarvet en ledare om Lloyd Georges uttalande för en medarbetare i Manchester Guardian angående orsakerna till, att liberalismen ej kunde intaga någon maktställning i Europa under nu rådande förhållanden. Han förklarade detta vara beroende på bristande sammanhållning och gemensamhetsanda hos representanterna för en framstegsvänlig och liberal riktning.

Nu läser man om ett ganska märkligt politiskt möte, som ägt rum i Berlin för att åstadkomma ett närmande mellan tyska folkpartiet och demokraterna. Mötet kom till stånd på initiativ av den s. k. liberala föreningen som bildades för ungefär ett år sedan just i syfte att åstadkomma ett sådant samarbete. Närvarande voro bl. a. rikskansler Luther, utrikesministern Stresemann, professor Adolf Harnach m. fl.

De båda partierna ha med en viss besvikelse återvänt från sina friarefärder till grannpartierna åt höger och vänster, och bägge ha nu kommit till den slutsatsen, att det enda möjliga är, att de båda tillsammans hävda liberalismen gent emot alla andra partier. Både Luther och Stresemann synas ha varit av den åsikten att en samverkan vore önskvärd.

Detta möte är att betrakta, som det första steget till närmande partierna emellan. Initiativtagarna äro fullt medvetna om, att personfrågorna komma att bereda åtskilliga svårigheter vid ett eventuellt samgående, men tidpunkten för en aktion i angiven riktning anses synnerligen lyckligt vald. Den skulle utan tvivel göra ett starkt intryck ute i landet och i hög grad stärka mellanpartiernas ställning.

Är det verkligen så, att liberalismen ånyo börjar samla företrädare inom det politiska lägret och samla dem till en maktställning? Om stormakterna börja, kanske de små staterna följa efter. Såvida inte de små staterna vilja börja! Det är icke en händelse, vilket som sker, eller om det sker. Det beror på, var där finns så mycket av äkta kärna, att den kan ge bärkraftig växt.

Medicinsk och Elektrisk Hår- och Ansiktsbehandling
Bortt. av vårtor, bruna fläckar, liktornar samt gen. hårväxt m d elektrolysbehandling. Behandling med Violetta strålar, Manicure. Pedicure för damer och herrar.
HILDA JONSON
Götgatan 18. Tel. Sö. 332 99. *Stockholm.*

Elektro-Medicin
Kungsgatan 13. Tel. N. 244 65.
Förnämligaste Fysikaliska Badkuranstalten i Sthlm
Rabatt-Prislista

Diatermi	från 2.25
Kvartsljus	„ 1.60
Hetluft	„ 2.00
Fyrcell	„ 2.00
Turkiskt bad (beställes per tel.)	2.40
Induktion	från 1.50
Ljusbad o. Massage	3.75
Elektr. karbad	2.50
Medicinska bad	2.50
Lokal Massage	2.00
Helmassage	3.25

Leg. läkare. Kostnadsfri konsultation
Dir. Cai Kihlström, Sjukgym., Kgl.

Kom ihåg
Barnets Lyckopenning
erhålles genom *Förlossningshem* och *Barnmorskor* samt
DE BLINDAS FÖRENING
Majorsgatan 12. STOCKHOLM.

Clara Ekströms Optiska Affär
3 Jakobstorg — Stockholm
GLASÖGON — KIKARE
Pince-nezer — H. K. H. Kronprinsens Hovleverantör — Lorgnetter
Etabl. 1872.
Rekommenderar sitt välsorterade lager.

Svart på vitt

Frankrikes mest lysande konungasläkt är ätten Bourbon. Den härstammade ända från Ludvig den helige. Det sades om en av dess frejdade konungar, att han liknade "en kungsörn, som fjärran ifrån varsnar och med säker hastighet störtar löst på sitt byte". Frankrike var invecklat i långvariga och blodiga fejder under Bourbonernas styrelse. Egenmakt, praktlystnad och orättvisor under århundradenas lopp gjorde, att folket ej längre ville finna sig under deras spira. Och franska revolutionen blev följden. Ännu en gång fick ätten Bourbon för en kort tid bestiga franska tronen. Men utan makt och utan kraft. Det var då det kända ordstävet yttrades, att de gamla Bourbonerna *ingenting lärt och ingenting glömt.*

Det är icke utan att man osökt kommer att tänka på detta i samband med den svenska högerns uppträdande vid 1926 års riksdag. Inte nog med försvarsmotionen, eller rättare sagt krigsmotionen, som följde efter Locarnofördraget. Utan år efter år väcker högern — och däri innefattas bondeförbundarna — en motion om utförselbevis för råg och vete. Att en sådan institution inte skulle gagna jordbruket, men väl kunna fördyra mjölprisen, betyder ingenting.

Man erinrar sig att det vilar något tragiskt över de gamla Bourbonernas öde!

*

Enskilda banken och Rörstrandsarbetarna.

Om något i världen är en hedersskuld för Rörstrands porslinsfabrik med andra ord för Enskilda Banken, som äger den, så är det att se till att fabrikens gamla trotjänare icke kastas ut på bar backe. Rörstrand, som har gamla anor och sköttes patriarkaliskt, innan den nya tiden och den nya generationen kom till, har haft och har en utomordentligt högtstående arbetarstam, däribland en rad gamla arbetare och arbetskor, som nu då fabriken upphör, stå utan existensmedel. Fordom hörde fri bostad i fabrikens hus vid Tomtebogatan till förmånerna för de äldre arbetarna. Denna förmån upphörde för ett par år sedan, då dessa hus övergingo på ett annat bolag. Redan detta var kännbart. Men nu är det värre. Den 15 februari börjar avvecklingen av arbetsstyrkan och 1 juli skall allt vara slut. Det finns för närvarande ingenting planerat för dessa arbetare, annat än en ringa pension för de allra äldsta på per år högst 150 kr.

Fabrikens direktör har i detta sammanhang talat om aktieägarna, som blivit utan utdelning och som kanske ej få någonting vid slutuppgörelsen. Det är mycket tråkigt. Men det är omöjligt att känna så varmt för dessa aktieägare, d. v. s. banken, som för arbetare som stå utblottade med sina familjer. Det lär inte aktieägarna göra.

Säkerligen kommer banken att när den överblickar situationen inse att den måste pensionera de äldsta arbetarna. Om inte måste staden träda emellan med pension. Men i så fall bleve det staten som gav Enskilda Banken understöd — dock utan fattigvårds karaktär.

*

Stödekonflikten.

Det har varit tyst omkring skolstriden i Stöde en tid, vilket dock ingalunda betyder att den bedrövliga konflikten är bilagd och fred sluten mellan skolmyndigheterna och de strejkande föräldrarna. Långt därifrån. Den omstridda lärarinnan är kvar vid sin befattning, men barnen hållas hemma och ingen av parterna vill ge vika.

Ett förslag till lösning har framlagts av skolrådet, vilket innebär, att en del av barnen sändas till Västbygdsskolan och de övriga till rotens andra skolor. Förslaget tillställdes föräldrarna, men hitintills har intet meddelande om hur de ställa sig till saken inkommit till skolrådet, varför även detta medlingsförslag tycks bliva av noll och intet värde. Desslikes tycks talet om privatskola rinna ut i sanden.

Föräldrarna tycks vänta på att skolmyndigheterna skola inse det lönlösa i att fortsätta striden och därför ge vika, och skolmyndigheterna tycks tåligt bida samma sak från föräldrarnas sida. De enda, som böra känna en djup tillfredsställelse över detta sakernas tillstånd äro väl Stödebarnen, som under tiden få gå hemma och slå dank och icke åtnjuta någon som helst undervisning. Man må nu intaga vilken ståndpunkt som helst i denna säregna strejk: inse det berättigade i de strejkande föräldrarnas krav att avlägsna från skolan en lärarinna, som de anse absolut olämplig att handhava deras barns undervisning eller hysa samma uppfattning som skolmyndigheterna, att intet framkommit som ger stöd för att fröken Enqvist är olämplig som lärarinna och att sålunda strejken är tillkommen av egenmäktighet och självsvåld. Men det ligger i öppen dag, att bägge parterna måste gå varandra till mötes för att få ett slut på den sorgliga historien. Icke nog med att barnens undervisning försummas utan de slitas mellan hem och skola på ett sätt som måste göra dem rent huvudyra. Att det blir skolans auktoritet, som blir lidande, är givet.

*

Mänsklig dårskap.

Pulver och preparater till trots tycks i alla fall vattnet vara det läkemedel, som mänskligheten från tidernas begynnelse och ända in i våra dagar säkrast förlitar sig på. Tänk på den undergörande hälsokällan i Lourdes och tänk på — gubben i Lilläng, vilken gjorde en fin affär på Vår Herres åvatten, som han tappade på buteljer en gång i ny och en gång i nedan!

Ännu ett rörande bevis på mänsklighetens fasta tro på naturens enkannerligen vattnets läkande förmåga ha vi i dessa dagar fått från Västersel, där man funnit en radiumkälla, som av experterna betraktas som synnerligen märklig. Knappast har detta budskap förkunnats över bygden förrän folkvandringen till hälsokällan börjar. Mer än 400 personer strömmade dit under de tre första dagarna för att dricka liv och hälsa i litervis ur den undergörande men så iskalla källan.

Vattnet verkade snart nog, ehuru knappast i den riktning, som de hälsodrickande tänkt sig utan mer naturenligt. En grundlig förkylning blev för de allra flesta slutet på brunnskuren.

*

Kvinnlig gymnastikinspektör.

Gymnastiken bör hos vår kvinnliga ungdom endast befästa sundhet, smidighet och spänstighet. Någon kopia av den manliga gymnastiken får den därför icke bliva, och en bestämd skillnad har också de sista årtiondena uppdragits mellan manlig och kvinnlig gymnastik.

Detta förhållande gör, att behovet av en kvinnlig gymnastikinspektör vid sidan av den manliga gjort sig alltmera gällande. För att få till stånd en dylik befattning har Svenska gymnastikläraresällskapet hos Kungl. Maj:t anhållit om att en kvinnlig gymnastiklärare måtte förordnas att förrätta inspektionen av gymnastikundervisning, lek och idrott vid först och främst alla kvinnliga seminarier.

Tel. Norr 25 50. Norr 62 96.
LA FLEURISTE
Kungl. Hof-Blomsterhandel
Malmtorgsgatan 6
STOCKHOLM

Sänd minneshyllning genom
Blomsterfonden
Tel. Blomsterfonden.
Adr.: Arsenalsgatan 6, n.b.
STOCKHOLM.

Maskinmärkning
Hälsöm. Plissering.
ELIN MADÉNS MÄRKNINGSATELJÉ
12 Lilla Vattugatan, hörnet av Brunkebergstorg, *Stockholm.* Norr 119 05.

N. F. K.
LIVSTYCKE
(utarbetat av Nordiskt Förbund för Kvinnogymnastik i Sverige)
för barn och vuxna, finnes hos
Anna Ahlström, Sybehörsaffär
Götgatan 95, Stockholm

Tag hand om de sinnessjuka

En motion av professor Petrén

Det är ett länge känt faktum, att vår nu gällande sinnessjukstadga är i trängande behov av en revidering i mer än ett avseende. Och detta utan avvaktan på den nya sinnessjuklagstiftningen, som säkerligen kommer att låta vänta på sig.

Redan år 1925 reviderades stadgan så tillvida, att den som mot sin vilja intages på hospital, äger rätt att klaga hos högre myndighet. Lika viktigt är emellertid att den, som känner sig i behov av vård på sinnessjukhus, får komma i åtnjutande härav även på egen begäran. Under nuvarande förhållanden kan det endast ske på ansökan av målsman, anförvanter eller vederbörande myndighet. Det är emellertid inte alls ovanligt att den sjukes anhöriga sätta sig emot en sådan önskan, då de icke inse sjukdomens allvarliga beskaffenhet. För dylika fall vore det av stor betydelse, att den sjuke kunde *på egen ansökan* få vård på hospital.

Förutvarande överinspektören för sinnessjukvården i riket, professor Alfred Petrén, har vid årets riksdag motionerat om ändring i sinnessjukstadgan i nyssnämnda riktning. Professor Petrén, som har en mångårig erfarenhet på sinnessjukvårdens område, har dessutom påyrkat en revidering av stadgan i flera andra avseenden.

Som förhållandena nu äro, äger direktionen på ett hospital rätt att bevilja understöd i form av pengar eller kläder till en medellös person, men endast om han såsom frisk utskrives från hospitalet. Ofta händer det emellertid, att en person en tid får vistas ute i samhället under s. k. försökspermission, men under denna tid kan han under nuvarande förhållanden ej påräkna något understöd. Denna inskränkning i direktionens rätt att ekonomiskt understödja medellösa personer lägger också hinder i vägen att utskriva personer på ett tidigt stadium av konvalescens, vilket ofta har visat sig mycket nyttigt för patienterna.

Ett annat missförhållande i samhällets sätt att omhändertaga de sinnessjuka och deras angelägenheter gäller deras privaträttsliga intressen. Det förordnas visserligen nu förmyndare och god man men det föreligger dock ett starkt behov att få någon som särskilt har till uppgift att vårda sig om de sinnessjukas intressen under vårdtiden. Hur ofta har det inte förekommit att den från sinnessjukdom tillfrisknade funnit så gott som alla sina tillhörigheter förskingrade eller bortslarvade. Hans möbler, om han nu har några sådana, ha mer eller mindre förstörts då de bortflyttades från bostaden enär hyran inte erlades och panter ha *förfallit* då ingen omsatte eller inlöste dem. Den tillfrisknade kan sålunda vid sitt återvändande till samhället och livet finna sig ställd på gatan fullständigt utblottad. Det är givet att risken för återfall under sådana förhållanden måste bliva större.

Samhällets plikt är otvivelaktigt att söka förhindra att de tillfrisknande försättas i en sådan belägenhet. En dylik social hjälpverksamhet skall emellertid icke inskränka sig till att ombesörja den sjukes ekonomiska angelägenheter under vårdtiden. Den tillfrisknade behöver även hjälp med anskaffande av bostad, arbetsanställning, verktyg m. m. och bör genom personligt sammanträffande med representanten för denna hjälpverksamhet kunna erhålla all den uppmuntran och det stöd, som behöves för att underlätta övergången från anstaltsvistelsen till livet ute i samhället.

Professor Petréns vid årets riksdag framlagda förslag om en sådan social hjälpverksamhet är dock ingalunda någon helt ny tanke. Alltsedan 1914 ha dylika organisationer tillkomna på privat väg, existerat både i Stockholm och i Göteborg. Överläkaren vid Långbro, professor Kinberg, lyckades nämnda år få till stånd en befattning i Stockholm, som fick namnet *kurator för de sinnessjuka*, med ovannämnda funktioner. Några år senare upprättades även en poliklinik eller *hjälpbyrå för psykiskt sjuka*. Både som kurator och som assistent vid byrån fungerar en kvinna, nämligen fröken G. Rodhe.

För övrigt finnas de här framlagda synpunkterna upptagna i det nya förslaget till vård av sinnessjuka, och professor Petrén har genom sin motion endast gått detta förslag i förväg. Förslaget innefattar en bestämmelse om att i varje kommun skall finnas en kurator, som har att på föreskrivet sätt tillvarataga de sinnessjukas rätt och bästa.

Över detta förslag hava emellertid ett flertal hospitalsdirektioner avgivit yttrande, av vilka framgå, att denna bestämmelse om den sociala hjälpverksamheten icke är tillfyllest. De icke endast förorda hjälpbyråer (polikliniker) vid hospitalen utan uttala sig också för en utvidgad överinseende och rådgivande verksamhet från hospitalen över de sinnessjuka, som vårdas utom dessa. Det skulle få närmast bliva en dispensärverksamhet efter samma linjer som den som nu utövas över de tuberkulösa.

Medicinalstyrelsen, som nu helt anslutit sig till denna uppfattning, har skisserat upp den plan, efter vilken en dylik verksamhet skulle bedrivas.

Vid varje hospital anordnas en avdelning för meddelande av råd och anvisningar för de sinnessjukas vård. Vid avdelningen anställes en av läkarna vid hospitalet och sköterskor efter behov. Dessa skola sedan företaga resor inom det distrikt, från vilket hospitalet mottager sinnessjuka, för att öva tillsyn över alla de sjuka, som vårdas i sina hem, på fattigvårdsanstalterna eller annorstädes, och lämna råd och anvisningar om deras skötsel. I sina rapporter till hospitalen skola dessutom dessa dispensärsköterskor göra upp förslag, vilka av de sjuka, som lämpligen kunna vårdas privat och vilka som böra interneras. Den erforderliga läkarhjälpen skall fortfarande lämnas av den läkare, som tillkallats av den sjuka eller hans målsman.

De sinnessjuka utom hospitalen, som nu ofta av ren okunnighet misskötas på ett upprörande sätt, skulle genom denna samverkan mellan läkare och sköterska få den bästa möjliga vård. En annan stor fördel ligger givetvis i att hospitalets styresman får kännedom om möjligheterna att placera de stillsammare sjuka för att bereda plats åt dem, som äro i större behov av hospitalsvård. I någon mån skulle det sålunda bidraga till att minska det stora behovet av anstaltsplatser.

Motionens syften äro sålunda mycket behjärtansvärda men träffa dock icke sinnessjukvårdens centralpunkt, som är den: vilka skola interneras och på vilka grunder och vem skall ha rätt att göra det?

Fallet Borg, som åter blivit aktuellt i dessa dagar, är ett nytt bevis på att ett tydligt och snabbt klarläggande av dessa frågor påfordras. Till dessa spörsmål få vi återkomma.

Resande till Gävle
Besök
Central-Caféet
— mitt emot Centralstation —
Kaffefrukostar m. m
Gävle största café

Längs horisonten

Mussolini och minoriteterna.

Veckans stora utrikespolitiska händelse är just inte av någon glädjande art. Det är spänningen mellan Tyskland och Italien, som uppstått på grund av Italiens behandling av tyskarna i Sydtyrolen. Tyrolarna ha klagat ända sen överflyttningen skedde från Österrike till Italien genom freden i Saint Germain. Men på sistone har deras läge blivt förvärrat. De skola tvångsvis bli italienare, det är den gamla, gamla metoden. I Tyskland, där man känner samhörighet med tyrolarna, har uppstått en stark propaganda för att bojkotta Italien, så länge denna hårdhänta behandling fortfar. Tyska turister och tyska handlande uppmanades att bojkotta Italien. Det var samma taktik som Europas arbetare försökt organisera som protest mot Mussolinis behandling av sitt lands socialdemokrater. Mussolini har svarat Tyskland lika hotfullt och hänsynslöst som han för någon tid sedan svarade den internationella arbetarrörelsen. Han tänker inte att ändra regimen i Sydtyrolen, detta land skall bli italienskt med eller mot sin vilja till språk och kultur. Och fortsätter Tyskland med sådant tal om bojkott, skall det bekomma Tyskland illa.

En del ledande medlemmar av Internationella Kvinnoförbundet för fred och frihet ha själv övertygat sig på det ohållbara tillståndet i Sydtyrolen och om den behandling, som även de slaviska minoriteterna undergå i Italien. Därefter har den tjeckoslovakiska och den tyska gruppen vänt sig till Tjeckoslovakiets utrikesminister Benesj, som har så stort inflytande inom Nationernas förbund och bett honom överväga om han icke kan få förbundet att ingripa, trots det att Italien icke underskrivit något fördrag till minoriteternas skydd. Efter Mussolinis senaste yttranden kan man tala om en fara för att Italiens våldshandlingar icke hejda sig vid gränsen, vilket är detsamma som ett nytt europeiskt krig.

Reflexerna ute i världen äro mycket intressanta. I Tyskland åstadkommes en plötslig enighet sådan man icke sett den på åratal. Stresemann får hela folket med sig i sitt skarpa svar mot Mussolini. I Frankrike är man belåten och skadeglad. I England illa berörd, i Amerika tänker man på att dra in det påtänkta lånet.

Så ha de fått rätt som säga, att tillvaron av en Mussolini i spetsen för en stormakt är en fara för freden.

•

Tyskland har också minoriteter.

Det kan tilläggas, att den tyska gruppen av den internationella kvinnoförbundet inte bara intresserar sig för de tyska minoriteternas öde i andra länder utan även för de 2½ millioner främlingar, som bo inom Tysklands gränser. Av dessa utgöras 2 millioner av polacker, men deras ställning är icke så ömtålig som danskarnas, som dock äro jämförelsevis få. Danskarna begära samma rättigheter inom Tyskland, som Danmark givit tyskarna inom sina gränser. I stället för att bevilja detta, driva tyskarna i gränsområdena propaganda för att danskarna skola begära autonomi, i hopp att detta skall återverka på tyskarnas ställning i Danmark. Övriga minoriteter inom Tyskland äro friser, tjecker och litauer. Utan tvivel ha tyskarna en hel del att rätta på ifråga om sina egna minoriteter, men det hindrar ju ej, att de ha rätt att reagera mot Italiens framfart i Sydtyrolen. I detta sammanhang kan nämnas, att inom Elsass-Lothringen strömningar uppstått för att detta omstridda område skulle bli självständigt, alltså varken tillhöra Frankrike eller Tyskland. Det är underligt nog, när man tänker på att kriget förlängdes många månader för att Elsass-Lothringen skulle befrias och återförenas med moderlandet Frankrike.

•

Modiga fransyskor.

Den franska gruppen av Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet är lika radikal och modig som den tyska. Den har nu hållit protestmöte mot Marockokriget och begärt fredsförhandlingar från Frankrikes sida med sådana villkor som utgöra grunden för en rättfärdig och varaktig fred. Den har också begärt att de infödda i kolonierna och mandatländerna må få sin egen representation i folkförbundet.

•

Äntligen.

Efter våra skiljedomsavtal med Danmark och Norge ha vi nu också avslutat ett sådant med Finland, vilket nu endast väntar på riksdagens självfallna godkännande.

Avtal förbinda nu alla de fyra nordiska länderna att underkasta *alla* tvister skiljedom, dem de icke sinsemellan kunna reda upp. Om man tänker på vår långa krigshistoria och allt ofog vi gjort varandra vi små riken i Norden, som enade kunde haft en helt annan ställning i världen, så kännes det rätt högtidligt, att en ny tids inbrott blivit officiellt bekräftad med dessa skiljedomsavtal. Alldeles bara en form äro dessa avtal heller icke. Bara de sista 25 årens historia visa allvarliga intressekonflikter. Den senaste rörde Grönlandsfrågan och kom mycken oro åstad i Norge och Danmark. Ordet krig var icke främmande för den diskussionen, även om det aldrig var så allvarligt menat.

•

Liten tuva.

Konflikten Ryssland—Schweiz uppehåller fortfarande avrustningskonferensen. Innan den frågan blir löst kan Ryssland ej komma med och utan Ryssland är det ej mycken mening med konferensen. Hotellintressena i Schweiz vädja till regeringen om eftergivenhet. Pacifisterna?

•

Tyskland vid porten till Folkförbundet.

Tyskland har den 9 februari, fyra månader efter Locarno officiellt begärt sitt inträde i Nationernas förbund. Sedan Mac Donald vid Folkförbundsmötet på hösten 1924 talade om Tysklands komma plats, som utgjorde ett oroande moment, har frågan om Tysklands inträde stått på dagordningen. Men först måste många stadier passeras, och det har tagit halvtannat år.

Nu blir den brännande frågan den, om Tyskland skall få en permanent rådsplats. Fransmännen och polackerna fordra då att även Polen får en sådan. Det är alltid ett bevis på att N. F. är en verklighet i politiken, att frågan om vilka som skola erhålla stadiga rådsplatser, är en storpolitisk fråga.

•

Han som störtade Mac Donald.

Den man, som störtade Mac Donald på senhösten 1924, var den tredje, d. v. s. kommunistiska internationalens chef för revolutionär propaganda i utlandet, Sinovjev. Hans propaganda i England för att förbereda en röd revolution skrämde till den grad det samhällsbevarande engelska folket, att det övergav Mac Donald vid valen och hyllade sig till Baldwin, de konservativas ledare, som sitter än. Det var en mycket enkel politisk tankegång att en konservativ regering skulle skydda mot bolsjevism bättre än en reformatorisk arbetarregering. Men tidningarna gav ut den lösen och folket lystrade. Därmed beseglades Mac Donalds öde. Det blev konservativa statsmän, t. ex. Chamberlain, den nuvarande utrikesministern, som fick äran att få sitt namn i samband med Locarno. Men Locarnoandan kommer från Mac Donald och det var han som förde in den i politiken.

Emellertid, Sinovjev har nu själv blivit störtad. Han har blivit oense med den övriga ledningen. Nya män komma upp, härska och försvinna ganska snabbt i Ryssland.

Det berättas i dagarna om en ung tysk furstinna, som var 15 år då revolutionen utbröt. Hon förlorade allt och hade ingen, som tog hand om henne. Så småningom blev hon gatflicka. Och nu häromdagen fann man hennes lik i en snödriva. Hon hade blivit mördad av en portvakt.

Hennes liv är ett av bevisen på hur snabbt livsödena rullas upp och avslutas i detta underliga Ryssland.

Kontrollant
Stadskemisten
I
GÖTEBORG
G. Karl Almström
Fil. Dr.

Stora tjuvar och små

Det finns en övertygelse, som tränger djupt ner i folksjälen, och det är den, att Rättvisan icke är rättvis. De små tjuvarna hänger man, de stora låter man gå. Det behövs bara att stjäla tillräckligt mycket. Risken minskas märkligt nog, allteftersom beloppen ökas.

Det är inte bara förskingringen av de arbetslösas medel — en ganska kvalificerad form av förskingring —, som ger anledning till dessa reflexioner. Ständigt hör man talas om förskingrare av stora medel som gå omkring fria månader ja år efter det handlingen blivit uppenbar.

Till jämförelse må berättas hur det kan gå en liten tjuv. Det gäller en moder till sex barn. Hon har lämnat deras fader, med vilken hon sammanlevt i många år, dock utan vigsel. Några av barnen äro kvar hos fadern, andra ha omhändertagits av den kommun, där hon är skriven. Hon är ensam.

Nu har hon kommit till Stockholm och där har hon stulit i butiker, som hon uppger för att slippa bjuda ut sig på gatan. Men denna kvinna blev häktad utan vidare så snart hon ertappats. Hon kunde också ha behövt vara lös och ledig för att samla hop sin spridda barnaflock, som hon var mycket fäst vid. Men här funnos inga, som gingo emellan.

Det finns en god historia, som kanske inte är alldeles ny, om hur en stor förskingrare klarade sig. Det var en gång en bankkassör, som, när revisionen nalkades, gick upp till sin vän advokaten och bekände, att han stulit 30,000 kronor. Fanns det något sätt att hjälpa honom, annars måste han skjuta sig en kula för pannan.

När bankkassören talat ut om livet och döden och evigheten sade advokaten: kan du stjäla 30,000 till?

— Ja, det kan jag, sade kassören.

— Gör det då och kom hit med dem.

Bankkassören gjorde som han blivit tillsagd.

Dagen därpå skrev advokaten ett brev till bankens styrelse och meddelade den beklagliga nyheten att kassör X. förskingrat 60,000 kronor. Men hans vänner gjorde t. n. stora ansträngningar för att täcka hälften av summan. Under förutsättning att banken avstode från att väcka åtal, hoppades han kunna ställa 30,000 till förfogande. Han bad om svar omgående, enär anbudet inte stod mer än ett par dagar.

Banken mottog erbjudandet och kassören var räddad. Det finns en förbättrad upplaga av historien enligt vilken advokaten blott erbjöd 20,000 till banken och även detta med förbehåll, att kassören skulle få behålla platsen. De 10,000 skulle advokaten och kassören ha behållit som organisationskostnader.

Det finns ingenting, som hindrar, att även den versionen kan vara riktig.

D.

PENSIONAT FREDRIKSHOF,
Fredrikshovsgat. 10, Sthlm.
Tyst läge, vackra rum, med alla bekvämligheter. Moderat pris.
Tel. 73 984, 79 134

PENSIONAT HÄLLEGÅRD,
Skärsätra, Rikst. 4, Lidingö.
Hög, ren luft, bekväma förbindelser m. Sthlm. Varma o. trevl. rum med alla bekvämligheter, rekommenderas.
Fru Anna Pahlström.

Oöverträffad som förfriskning och bordsdryck är
Gravensteiner
— en läskedryck av yppersta kvalitet —
Gravensteinerfabriken - Stockholm
R. 725 26 Grevgatan 14 N. 319

Sigrid Undsets medeltidsskede av Elin Wägner

Det är inte svårt att förstå, att man i Norge är nöjd att ha fått en egen Selma Lagerlöf, som i popularitet kan mäta sig med vår, åtminstone vad Skandinavien angår. I Sverige läses och beundras Sigrid Undset på samma sätt som på sin tid Björnson och Jonas Lie, och senare Hamsun, nej mer än han. Vi ha ju gamla färdevägar över till den norska litteraturen. Just därför att Sigrid Undset är så populär och så nära Nobelpriset, som hon säkerligen får, väckte Erik Hedéns kampanj mot henne för ett år sedan ett visst uppseende. Men hans träffande beskyllning mot henne att vara reaktionär skadade henne inte hos publiken och Erik Hedéns efterträdare i Socialdemokraten berömmer henne lika livligt som alla andra kritiker.

Det är tretton, fjorton år sedan den, som skriver detta, efter att ha läst Sigrid Undsets första större roman, Jenny, spådde henne en stor läsekrets i Sverige, när hon bara hann att bli känd. Detta slog alltså in, men spådomen var inte mycket värd i alla fall, ty hon hade aldrig kunnat bli populär i goda svenska hem med böcker sådana som Jenny: historien om den norska målarinnan, som tog livet av sig emedan hon icke kunde förlåta sig själv, att hon haft två olyckligt valda älskare. Den breda populariten nådde hon först med Kerstin Lavransdotter, sin första stora medeltidsskildring, och den kunde man inte förutse år 1912.

Nej, man kunde inte förutse Sigrid Undsets utveckling. Men å andra sidan ser man ju linjen nu. Det som är förändrat, är åsikterna, men det är det minst viktiga. Synden mot den helige Ande har andra namn och den straffande makten har andra namn men människorna synda lika mycket och straffas lika eftertryckligt och äro varandra ganska lika i de äldre och de senare böckerna. Jämför man artisten Jenny i Rom med Kristin och Ingunn i julens bok *Olav Audunsson i Hästviken*, så ha de ett starkt syskontycke med varandra framför allt den första och sista. Jenny och Ingunn höra båda till det erotiskt försvarslösa kvinnorna, de som icke förmå säga nej till vem det vara må. De ha fått den farliga instinkten att ge efter, att ta emot den man, som kommer och begär dem, antingen de älska honom eller icke. Denna i de norska kvinnliga författarnas verk så älskade typ finns naturligtvis också i verkligheten. Man kan inte säga i hur proportionsvis många exemplar emedan hennes anlag aldrig behöver bli uppenbara. Exemplar av denna typ kunna leva hela sitt liv i lyckligt äktenskap eller frökenstånd skyddade för frestelser och utan begrepp om sin egen svaghet. Men får Sigrid Undset tag i henne, då undgår hon inte att få veta hurudan hon är. Sigrid Undset har en grym förkärlek för denna typ, och det är lätt för hennes läsare och beundrare att ta intryck och börja se den som förhärskande eller allmängiltig. Den suggestion hon utövar är stark nog, eftersom hon är en så intensiv människa och med åren blivit en allt säkrare konstnär.

Denna kärlek är verkligen grym. Hon plågar och pinar Jenny och Ingunn genom hela tjocka böcker, den senare till och med genom två delar. Jenny gick 1912 under genom olydnad mot Ibsens bud, genom otrohet mot sig själv. Författarinnan förklarade icke, hur den oerhörda spänningen, ruelsen och fasan över att givit sig utan kärlek kunnat på naturligt sätt och utan litterär påverkan uppstå hos en natur, som var född med driften att lyda, att ge sig. Läsaren undersöker det heller inte först, ty han blir medryckt av den våldsamma kraft, varmed Jennys öde är skildrat. Den skeptiska analysen kommer sedan.

Så går några år och 1925 måste Ingunn, den norska storbondedottern från en av de ödsliga medeltida gårdarna också plågas ihjäl, men icke för att hon givit sig utan kärlek, ty hon älskade ju blott alltför hett Olav, som hon vuxit upp samman med och blivit utsedd åt som litet barn. Utan därför att hon och han, uppjagade av ett stort, tragiskt och blodigt ögonblick i familjens historia, gått kyrkans välsignelse i förväg och lytt sina unga drifters bud. Ur detta brott utvecklar sig en rad olyckliga händelser, som närmast föra till att Olav under åratal måste leva fjärran från sin Ingunn. Under denna långa och för henne, såsom inför hela släkten skämd mö, dubbelt odrägliga tillvaro, låter hon överrumpla sig av en annan man, ungefär som Jenny i sin Romateljer låter överrumpla sig. Denna otrohet kvalificerar hennes brott, men den fruktansvärda tortyr, som Sigrid Undset låter henne undergå kapitel efter kapitel, står ändå inte i rimlig proportion därtill. All otrevnad, alla själsliga och kroppsliga kval, som medeltiden kunde uppbringa, hopar hon på denna försvarslösa lilla stackare, hon pinar henne uppfinningsrikt och ihärdigt med skam och vanära, onda människors sataniska elakhet, missfall och sjukdomar, ångest och förkrosselse, Guds dom och djävulens särskilda intresse.

Sigrid Undset kan medeltiden, och den som här bedömer henne kan ingalunda medeltiden, men vågar ändå mot denna sakkunskap ställa sin övertygelse, att var författare har sin medeltid liksom sin nutid. Sigrid Undset är här inte bara kännaren av medeltiden och människohjärtat och händelsers sammanhang. Man får lätt misstanken, att hon exekverar den högsta auktoritetens straffdomar, kyrkans såsom Guds ställföreträdare. Den, som fått denna misstanke, kan inte uthärda denna bok, om den så vore verk av en än större konstnär. Var och en har väl sin korta och begränsade uträkning om vad som är gudomlig rättvisa. Redan en rådman vid Stockholms rådhusrätt skulle begripa, att man inte kan tillräkna en otillräknelig människa eller att föräldrar icke får slå sitt barn för att det föddes harmynt. Om som Sigrid Undset suggererar en att tro, kvinnan är i släktets tjänst så skapad, att hela hennes varelse säger vallöst ja till mannen, så skall hon icke straffas vare sig av Gud eller mannen, för att hon följer sin natur, på sin höjd skall hon vaktas av dem, som ha intresse av att hon icke gör det.

Det är inte bara kvinnan, som lider syndens lön i Sigrid Undsets julbok. Mannen har det inte bättre. För Olav Audunsson gäller det också att olydnad mot kyrkans auktoritet är den dödssynd, som han får svida för. I evangelierna anger Kristus helt enkelt att kärlekslöshet mot nästan är det utslagsgivande. Hos Undset är dödssynden att bryta mot kyrkans bud. Kanske är det kulturhistoriskt riktigt, att en man på den tiden mindre led av att ha dräpt en annan man än av att ha fördolt detta faktum i bikten och undandragit sig kyrkans straff. Det *kan* tänkas att det, som vi, tidsbundna och i yttre former fångna människor, blivit lärda att värdera som den största synden sedan blir den största synden för oss, det må sedan vara att himla för biktfadern, att ge sig själv av för mycken kärlek eller utan kärlek, allt som modet är. Men man har svårt att tro, att konvertiten Sigrid Undset återger den katolska kyrkans roll i boken blott som ett tidstypiskt drag.

Det är inte något konstnärligt minus att det ligger en livsåskådning bakom den mästerliga skildringen från Norges märkliga medeltid. Men å andra sidan har man väl också lov att tycka illa om och opponera mot den livsinriktning, som kommer fram och mot sättet att behandla folk, män som kvinnor. Sigrid Undset måste ha vissa släktdrag med de medeltidsmänniskor hon skildrar. Intutitivt måste hon ha genomlevat den primitiva, ursprungliga, livskära människans stridiga förnimmelser när hon endera böjer sig under eller bryter mot den auktorit[illegible] i båda fallen erkänner. H[illegible]ldrar den naturliga m[illegible] brottning med bud, som [illegible] väsen emot, medan hon [illegible]tidigt känner att hon behöver band och bud och auktoritet.

Därför att hon skildrar denna kamp för lydnad och alla helvetets straff för olydnad får Sigrid Undset gärna, ja mer än gärna, för läsekretsen skildra sinnlighetens bränna och de lönliga begärens vägar. De allra snällaste och finaste gamla damer låta sig med största samvetsfrid av Sigrid Undset föras in i en ganska rå och sensuell värld, därför att den är nödtorftigt döpt och har ett helvete i undervåningen för köttets synder på den gröna jorden.

Sigrid Undset meddelade en gång en journalist, att hon ämnade skriva en bok om äktenskapets oupplöslighet. Olav Audunssons historia handlar om äktenskapets oupplöslighet. Intet kan bryta Olav och Ingunns mystiska enhet, inte ens otrohet eller kärlekens förvandling. En högre lycka finnes ej för Olav än den olycka han har samman med Ingunn. Denna samhörighet hos de av kyrkan till äkta makar förenade segrar över andra kyrkans krav.

Sista ordet utöver kyrkans auktoritet få de mänskliga känslorna och det sunda förnuftet. Olav avstår från botgöringen, avstår från att försona sig med den sårade auktoriteten, därför att hustrun, barnen och gården skulle lämnas värnlösa och gå under utan honom.

Mot auktoriteten i dess till det yttersta drivna krav reser sig mannens eget omdöme om vad som är rätt. Auktoriteten får icke sista ordet. Det är som en antydan om, att Sigrid Undset icke heller själv kommer att stanna där.

PÅ GATAN

Jag vet ej vad jag tänkte på,
det var väl snarast ingenting,
där jag på trottoaren gick.
En spårvagn gav signal att gå,
som vanligt körde bilar kring,
och allting var sig likt.
Men något sällsamt hände då.
Allt blev förvandlat för min blick,
och gatan var ej mera grå,
men allt var rymd och svikt och sving
och bara stort och rikt.
Jag vet ej vad jag tänkte på,
det var väl snarast ingenting.

EVA ÅRADS.

I samband med kvinnokonferensen
i Stockholm den 19, 20 och 21 februari anordnas *lördagen d. 20 febr. kl. 7,30 em.*

Offentligt möte

i K. F. U. M:s hörsal, Birger Jarlsgatan 35, Stockholm.

Konstnären fröken Dagmar Prior från Köpenhamn och fru Mary Arosenius inleda frågan om *Alkoholfri Ungdom.* Fri entré.

Ett ställe som säkerligen skall intressera "Tidevarvets" läsarinnor att höra om, är det eleganta och trevliga
Café Cosmopolite
vid *Vasagatan*, mitt emot *Centralposten*. Bland ett otal tidningar, in- och utländska, finnes även ett 10-tal spec. *Damtidningar*. Därjämte mycket populära priser.

En gedigen boksamling
— utan kännbar kostnad —
kan envar förskaffa sig. Verk av de främsta in- och utländska författare. Synnerligen lämpligt för studiecirklar.
Tillskriv
Red. Gösta Lindberg,
Centralplan III — Gävle.

Honorine Hermelin:

Vägen till frihet

Detta är en historia i två delar. Den ena handlar om försök i vår tid att lyfta jordmonopolets tryck från samhället. Den andra handlar om varför denna kamp ofta nämnes vid namn efter den amerikanske journalisten Henry George. Många både före och efter honom, speciellt en berömd nationalekonomisk skola från 1700-talet, de s. k. fysiokraterna, ha kommit fram till samma "lära". Och dock är nog benämningen "georgism" rättvis. Ty det sällsynta hände, att en människa, en rikt begåvad människa, direkt blev gripen av en sanning, en syn, som tog henne i sin tjänst och tvingade henne att ge "ära, liv och allt" därför. Så blev georgismen en makt i världen och en stötesten.

Henry George berättar, hur han 30-årig för första gången som vuxen kom till New York. Det var året 1868, mitt i en svår och långvarig industriell kris. Han var vid den tiden bosatt i yttersta västern av den nordamerikanska kontinenten, i Kaliforniens unga huvudstad San Francisko. Ett mödofyllt liv hade han bakom sig, alltsedan han 15-årig gick till sjöss just från New Yorks hamn. Alltid hade hans förväntningar på livet blivit krossade. I nybyggarlandet Australien möttes han av berättelser om hur 1000-tals arbetslösa förtvivlade drevo omkring i hamnstäderna. I Indien, som han drömt om som rikedomens och undrens land, såg han blott hur "asfåglarna räknas för mer än människoliv". Han hade varit guldgrävare i Kalifornien, men funnit ringa guld. Och under långvarig arbetslöshet hade han erfarit, hur det egentligen var "turen", inte sinnesförfattningen, som skilde en förtvivlad från brottslingen.

Under allt växte ett dovt trots mot den ordning, som dömde människor till så mycket ångest, sådant tryckande slit för det kroppsligt nödvändiga. "Jag längtar efter guldåldern", skriver han från guldgrävarlandet till de sina i Filadelfia, "efter det utlovade tusenårsriket, där var och en av oss kan fritt få följa sina ädlaste och bästa anlag, där den ringaste har möjlighet att bruka sina av Gud givna pund och inte tvingas att all sin tid slita för blott sådana nödvändigheter, som ej stå över djurens. Jag blir sjuk vid tanken på den vilda kamp, som präglar vårt högt civiliserade liv. Jag ville vända ryggen åt städerna med all deras trängsel och brådska och bekymmer och leva därborta på en bergssluttning. Men ack, också en bergssluttning kostar pengar!"

Nu är han tillfälligt i New York för den tidnings räkning, där han är anställd, för att slå ett slag mot en stor monopolistisk telegrambyrå. Försöket har misslyckats, och han vet att hans tidning är dömd att gå under. Men vad han tänker på är inte detta. Han är som bedövad av vad han under några dagar sett — just här i produktionens och avsättningens och det hastiga uppsvingets centrum, sett av bottenlös skillnad mellan rikedom och elände. Ännu ser han inte, att detta är samma problem, som han arbetat med hela sitt liv, alltifrån gosseåren.

Plötsligt händer något. I brev till en vän har han 15 år senare berättat därom. Han säger: "Eftersom du inte bara är min vän, utan präst och en troende, så skall jag berätta något, som jag inte gärna talar om — som jag aldrig talat om för någon. En gång, vid fullt dagsljus, mitt på en storstadsgata, grep mig en tanke, en syn, en kallelse — kalla det vad du vill. Men varje nerv darrade. Och där avlade jag ett löfte. I lust och nöd, i allt vad jag gjort eller lämnat ogjort, det löftet har jag blivit trogen." Löftet var *att finna ut,* för att kunna borttaga, *orsaken till* att små barn voro dömda att födas till det liv, där han nu sett dem. *Att finna ut orsaken och taga bort den* — det var alltså löftet. Att ej slå sig till ro med vad som från alla håll och på alla sätt fastslogs som tingens oundvikliga ordning.

Han är åter hemma — ute på en ridtur i närheten av San Francisko. Närmast för att säga något frågar han en mötande åkare, vad jorden därute kunde vara värd? 1,000 dollars pr acre, (omkr. 4,000 kr. pr tnld) blev svaret. Som en blixt slog det honom, att här var orsaken till att fattigdomen alltid växer i kapp med uppsvinget. Han såg i ett ögonblick jordspekulationens makt att på samma gång göra jord oåtkomlig för de allra, allra flesta och till det yttersta pressa ned arbetslönerna liksom det jordlösa kapitalets avkastning. Han förstod, att det nu närmast var utsikten att järnvägen skulle dras ända fram till San Francisko, som drivit jordpriset i höjden. Plötsligt såg han sig själv för tio år sen på teatern just i San Francisko. Under mellanakterna visades reklambilder. En sådan föreställde det sista järnvägstågets ankomst till staden, och bilden väckte jubel. Men han mindes hur han själv känt ångesten hugga sin klo i hans bröst. Bakom den ångesten hittade han nu ett ord av en gammal guldgrävare, som han en gång sällskapat med på ett fartygsdäck. "Allteftersom det här landet går framåt", hade han sagt, "och det kommer mera folk hit, så skall

Öster- och Västerland

Öster och Väster! Skola de två någonsin mötas? Kipling säger: "East is East and West is West and never those twain shall meet"; öster är öster och väster är väster och aldrig de två kunna mötas. Samma tanke klingar genom Heines lilla vemodiga dikt "Ein Fichtenbaum steht einsam", som kanske kan återges så:

En fura står i Norden
Allen på stormsvept ö.
Hon sover, höljd i täcket
Av vinterns is och snö.
Hon drömmer om ett palmträd
I fjärran Österland,
Som tyst och ensamt vissnar
I öknens heta sand.

Dock, vi kunna ej stanna vid pessimism, ej nöja oss med isolering. Var går gränsen mellan Öster och Väster? Den existerar ju blott såsom något tänkt — och avstånden övervinnas genom allt mer fullkomnade samfärdsmedel, så att de snart ej betyda så särdeles mycket. Människor från de mest skilda länder och raser träffas i allt större utsträckning, handla och vandla, rådslå och överlägga, samarbeta och utbyta tankar. Öster- och Västerland mötas. Skola de också förstå varandra? Och kunna hjälpa varandra?

I dessa dagar ha vi stockholmska västerlänningar haft tillfälle att möta en österlänning, och vi ha fått glädjas över vad han haft att säga. Dr. Inazo Nitobe, professor vid Tokio Universitet och undergeneralsekreterare i Nationernas Förbund, för övrigt kristen, tillhörande kväkarnas samfund, har gästat Stockholm och här talat bl. a. på Internationella Klubbens senaste söndagsmottagning om "East and West" — Öster- och Västerland.

I ett på en gång enkelt och vackert format anförande, fullt av liv och fin humor, påvisade dr. Nitobe en del drag av olikhet i själslivet hos Österns och Västerns människor och därav betingade förhållanden.

På samma gång som där finnas fundamentala likheter hos människor av olika raser, vilka likheter allt mer framträda, ju mer kulturen blir gemensam, finnes det också bestämda, i själsläggningen bottnande olikheter. Detta är givetvis något gott — den väv som framkommer ur tidernas susande vävstol är rikt och skiftande mönstrad — olika toner måste ljuda för att samklang skall uppkomma. Låt oss iakttaga och glädas åt olikartade anlag och kynnen — studera varann och söka lära av varandra — under ömsesidig respekt.

Ett i ögonen fallande drag hos Österns folk är den levande familjekänslan, som skapar stark sammanhållning mellan familjens medlemmar, så att de stödja och hjälpa varandra. vördnaden för föräldrar och förfäder är som bekant mycket utpräglad i Österlandet i synnerhet i Japan och Kina. Österns människor äro också i sammanhang därmed mindre skarpt personligt utpräglade än västerns, ej så individualistiska, ej så benägna för personlig isolering som de senare kunna vara. Österlänningen bemödar sig gärna att tänka ut, hur han skall kunna tjäna och glädja de människor, som tillhöra hans krets. Avståndet mellan husbonde och tjänare, arbetsgivare och arbetare är ej så stort som i Västerlandet. En engelsk dam, granne till dr Nitobe på hans sommarvist i Japan, kom en gång och frågade varför han fick behålla sina tjänare så länge, medan det hennes ständigt sade upp sina platser. Gav han dem så mycket högre lön än hon? Det befanns vara tvärt om. Då rådde han damen i fråga att vara mer som människa än som arbetsgivare mot sina tjänare. "När t. ex. er man någon gång är bortrest, Mrs S., och er tjänarinna kommer in med teet, bed henne då att sitta ner och dricka te med er, och språka med henne om hennes angelägenheter, familj, intressen och var verkligt intresserad av henne. Ni kan vara övertygad om att hon inte är så illa uppfostrad, att hon tar den bästa stolen, ja, hon kommer inte ens att äta upp tekakorna i er närvaro, utan dem vecklar hon in i ett papper och gömmer till sedan; men hon dricker sitt te och glad blir hon." Efter en längre tid kom mrs S. och tackade dr N. Hon hade följt hans råd, och nu fick hon behålla sina tjänare.

Västerlänningen är i regel rationalistiskt lagd, utåtvänd, empirisk, utvecklar starkt sin intelligens, utmärker sig i vetenskaper, uppfinningar, teknik och maskinell kultur, är produktiv, dramatisk. Österlänningen är i allmänhet mera inåtvänd, intuitiv, känner starkare och arbetar mera genom känslo- och föreställningssidorna av själslivet än genom de intellektuella självförmögenheterna; han är mera receptiv och lyrisk. Begrundan, samling, andakt betyda för honom mycket. Trots sin inåtvändhet har han i regel skarp iakttagelseförmåga. En japan t. ex. uppfattar gemenligen i ett ögonblick ett rums inredning, en dams toalett, har säker blick för färg, form och linjer. Också står målarkonsten högt i Japan. Man vill ej finna den slags realism som blivit kallad "verklighetsexakt fotografi" — till sådant duger kameran — utan man kräver att konstverket skall återge verkligheten, sådan konstnären skådat den med sin själs ögon, präglad av hans känslor och tankar. I västerlandets teckningsskolor få lärjungarna oftast teckna av ett föremål under oupphörliga noggranna iakttagelser av detsamma. I Japan får lärjungen se och sluta ögonen, se och sluta ögonen, tills han har bilden inom sig, och sedan skall han teckna eller måla utan att se modellen; med andra ord, alltid skapa en minnesbild. Dr Nitobe berättade i anslutning härtill en liten historia. Han har en vän, mr S., som anses vara Japans störste konstnär på de senaste 250 åren. Mr S. hade en gång hastigt gjort en tuschteckning, föreställande en rakt uppstigande liljestängel med några blommor. Tavlan skänktes åt en amerikansk dam, och i hennes hem sammanträffade den japanske konstnären med en av Englands främste målare och konstkännare. Denne stannade betagen framför den enkla "kakémono" (så kallas de japanska, smala, som kartor upprullade målningarna). "Jag vet inte vad det är, men det är något underbart som slår emot mig i den här lilla bilden, något så friskt och rent och fint." Och han stod försjunken i betraktande av den. Mr S., som såg hans förvåning, vände sig till den amerikanska damen och bad henne tolka för honom vad engelsmannen sagt. Då mr S. fått höra detta, sade han: "Ja, det var så, att när jag tecknade den här liljan, så tänkte jag på en liten dotter, som nu är död. Jag har flera barn och älskar dem alla, men hon var ändå mitt hjärtebarn. Och hon var just som en rak och vit och doftande lilja. Och så blev den här teckningen likasom en bild av henne. Så är det."

Så, sade dr N., skall konsten, alla yttringar av konst, springa fram ur konstnärens själsliv, i vars dolda verkstäder verkligheten omdanas till konst, besjälas av hans andes innehåll.

Då jag hörde Nitobes föredrag om "Idealism och Nationernas Förbunds sätt att arbeta", i Svenska föreningen för Nationernas förbund, hörde honom starkt framhålla, att Nationernas Förbund vilar på en andlig grundval och att denna institution, vid vilken han varit knuten allt sedan dess tillkomst, till sitt innersta väsen är något andligt, kommo mig några ord av en andlig storman, professor Leonard Ragaz i Zürich, i minnet: Idéen om Nationernas Förbund är ett litet frö, fallet från himmelen till vår jord, "stjärnan, var namn är Malört". Det har fallit i en mycket smutsig jord, dränkt av blod och tårar. Men det har slagit rot, det lever, det håller på att växa. Nu beror det på oss människor, män och kvinnor, att hålla den unga plantan vid liv, att göra jordmånen bättre, luften renare omkring den; det är vi som skola skaffa den näring och vatten, så att den må kunna fortfara att växa och småningom utveckla sig till ett väldigt världsträd, under vars grenar jordens alla folk skola kunna finna skydd och där frid och rättfärdighet kyssas. — Så ungefär talade han. Nu har Nitobe kommit och erinrat oss om vårt ansvar och vår plikt men också om våra möjligheter att taga del i det hisnande stora verket att bygga upp en bättre framtid, där Öster- och Västerland mötas, där de olika nationernas skiftande anlag och egenskaper kunna få ingå i en rik, fulltonig harmoni, där det bästa hos var och en kan få taga sig uttryck, icke i rivaliserande konkurrens, utan i samarbete och kamratlig anda.

Elisabeth Eurén.

JAMAICA-BANANER
äro en idealisk barnamat — de skada vare sig mage eller tänder
A/B BANAN-KOMPANIET

Barnafadern

Nog är det en underlig ödets skickelse, att när det för omväxlings skull händer att en barnafader själv tar hand om och sörjer för ett barn i en utomäktenskaplig förbindelse, så skall han drivas in i en situation, som oemotståndligt frestar honom att ta barnet av daga. Det var så det gick den 22-årige arbetaren Eriksson, som nu sitter häktad för barnamord med något så ohyggligt som livstids straffarbete eller i bästa fall sex år svävande över sitt huvud.

Rollerna äro här alldeles ombytta. När modern, som är äldre än fadern, fått barnet hos en barnmorska här i Stockholm, reser hon från det tillbaka till den lilla landsortsstad, där hon bor hos sin mor med ett barn i en föregående förbindelse. Den unge fadern, som tagit sig ekonomiskt nära för att kunna betala för fästmön hos barnmorskan, lyckas få barnet utackorderat. En vacker dag vilja fosterföräldrarna inte ha barnet kvar längre och hitta på en nödlögn för att bli det kvitt. Han får det då för tillfället anbragt på ett barnhem i Äppelviken. Några lämpliga svar får han ej på sin annons om nytt fosterhem. Han går till barnhemmet i avsikt att be att barnet skall få stanna ännu någon tid. Men föreståndarinnan, som har överfullt, är så avvisande redan innan han framfört sin begäran, att han av ren försagdhet inte kommer sig för att framställa den. Tvärtom svarar han ja på hennes fråga att han har ett hem till barnet och nämner då på måfå en adress, en av dem, som svarat på hans annons, men som han funnit oantagliga. Ja, och så står han plötsligt, en pojke på tjugotvå

(Forts. å sid. 6.)

STILLE
RULL-STOLAR
alla slag
Begär vår specialkatalog
REGERINGSGATAN 19, STOCKHOLM
Telefonväxel
Riks 166 70—72
Order från landsorten 166 72

Sjukvårds- och Förbandsartiklar
Kirurgiska Gummivaror, Bandager alla slag. Elektriska Hörapparater, Induktionsapparater, Åderbrácksstrumpor, Bräckband, Rygghållare, Grossesskorsetter och Gördlar, Brösthållare, Lungskyddare, Sköljkannor, Liggdynor, Dambindor, Barnavårdsartiklar alla slag m. m. Besök eller tillskriv oss. Illustrerade kataloger gratis.
Magasin Special
Vesterlånggatan 66
(Ingång i Passagen)
Birger Jarlsgatan 9
STOCKHOLM

du få se, att arbetslönerna går ned." Och ännu längre bakom honom hörde han från gosseåren i Filadelfia en gammal typograf, som talat om att i "nya länder" är lönen alltid hög, men låg i "gamla länder". Därborta i barndomen dök också upp alla resonnemang han hört i den brännande slavfrågan och det argument, som han fått från moderns mun men alltid mött med tyst tvivel, att vad slavägarna rättmätigt köpt hade de också all rätt att behålla.

Med ens blev allting klart. I en liten bok från 1871 — "Vår jord och jordpolitik" — finns redan de flesta av de tankegångar, som han sedan fördjupar i de böcker, som på olika språk, även ryska och kinesiska, nått runt jorden i millontals exemplar.

Jordmonopolet — det betyder för samhället detsamma som om från karavanen i öknen några få skulle "springa i förväg" och lägga beslag på oasen och dess källor för att sedan lämna ut vatten mot en avgift, som kunde höjas, ju fler som färdades på ökenvägen. Att monopolisera jorden, det är att upprätthålla slaveriet. Ty till sist gör det detsamma, om jag äger mina medmänniskor eller den jord, av vilken de ytterst måste leva. Vår tid har avskaffat slaveriet. Vi slipper besväret att jaga slavar i öknen, slipper köpa och kvarhålla dem. Ty utanför arbetsplatserna skocka de sig i 1000-tal och tigga om ett ofta knappare livsuppehälle för sig och de sina än vad slavägaren bjöd. Den piska, som drivit dem därhän, heter arbetslösheten. "Se 70,000 arbetslösa i Pennsylvaniens kolgruvor, 50,000 tigger sitt bröd i New York, Massachusets fattighus överfulla även sommartid, och i västern drar arbetslösa omkring i stora ligor, stjälande vad de inte kan förtjäna", skriver Henry George 1879 i sitt huvudverk, "Framåtskridandet och fattigdomen". Jorden, som kunde göra alla fria, både dem som ville och kunde bruka den och de andra, den är oåtkomlig för det höga monopolprisets skull. Felet är inte, att jordvärdet stiger med utvecklingen, det är nödvändigt och riktigt. Utan felet är, att tillträdet till jorden är spärrat och att jordavgiften betalas till enskilda och inte till samhället.

Det är intressant att till jämförelse taga upp resultatet av Karl Marx' forskningar i samhällets livsfrågor. Han har ju huvudsakligen gjort sina studier i England, det redan på hans tid genompyrda industrilandet. Förlossningen ur den förbannelse, som han kallar kapitalismen, ser han däri, att vapnet — produktionsmedlens innehav — vrides ur det enskilda vinstbegärets hand av en starkare och mera opartisk makt, staten.

Henry George's syn på samhällets sjukdom hade sprungit fram under en kristid, som följt på en tid av våldsamt uppsving på alla områden — den tid, då de stora järnvägarna byggdes, som genombröt t. o. m. den "vilda västern". Han såg kristiden som en följd av spekulation i jord, d. v. s. i naturtillgångar och jordvärdestegring. Han hade med egna och genom äldre kamraters ögon sett, hur den fria jorden, vilda västerns fria präriejord, gjort ryggen rak och blicken lugn hos arbetaren i gruvan eller bakom fabriksmurarna, ty *friheten fanns.* Och denna frihetsmöjlighet förmådde också höja lönen för dem, som stannade kvar i annans tjänst. (Vi veta, att vilda västerns jord förmått räta ryggen jämväl på den eländigaste irländske arrendator och andra överloppspersoner i vårt gamla Europa, ända till svenska hemmanssöner och -döttrar, och att den höjt arbetslönerna även för de kvarstannande i våra "gamla länder").

Henry George hade också upplevat — vad han så mästerligt skildrat på några sidor i Framåtskridandet och Fattigdomen — hela historien från en första nybyggarvagn på prärien, där jord fanns att taga för intet, men livet ändå blev hårt för ensamhetens skull, tills på samma plats vuxit upp storstaden med sina väldiga företag och sin arbetslöshet, där millionpalatsen resa sig med fattigkvarteren bakom ryggen.

Henry George ser en annan väg till förlossning än Marx: *Friheten måste vinnas* genom att monopolen brytas, också statsmonopolet i än så opartisk och omfattande form. Främst måste jordmonopolet genombrytas genom den avgift till samhället, som håller jordpriset nere och gäldar skulden till de besittningslösa. Ekonomisk frihet som en grund för personlighetens växt till frihet och för verkligt samarbete och inbördes hjälp, det blir hans samhällsideal.

Det är egendomligt att se hur fysiokraterna utgick från nöden och avfolkningen på landsbygden och alltså för jordbrukarnas och jordbrukets skull kom fram till sitt yrkande på en enda sorts skatt: jordavgiften. Henry George utgår från stadsbefolkningens nöd, från arbetslöshet och hemlöshet, och kommer till samma resultat. I vår tid bärs tanken upp och föres kraftigt fram av de danska småbrukarna och det engelska arbetarpartiet. Danska småbrukare — det är praktisk erfarenhet och folkhögskoleväckelse till att låta blicken gå längre än till det närmast liggande. Det är lockande att draga ut parallellen och tala om den engelska arbetarklassens praktiska erfarenhet och mäktiga bildningsrörelse, fast jag inte vet om bildningsrörelsen i England medvetet skärpt blicken för jordfrågan. Ett är visst, all verklig bildningsrörelse är en frihetsrörelse, och bär jordfrågan inom sig en frihetsmöjlighet — till personlig frigörelse och verkligt samarbete — då duger den som underlag för all äkta *"rörelse"*.

Därmed äro vi framme vid historiens andra del, om vad som gjorts och göres i vår egen tid i kamp mot jordmonopolets tryck.

Svenskt patent.
För efterapningar varnas.

Extra inkomst — hemarbete

genom att i hemmen utföra stickarbeten för egen eller vår räkning på vår patenterade stickmaskin ARE — specialmodell.

Säljes även med S. K. F. kullager. Levereras till svenska statliga institutioner.

Överbetala icke rät-stickningsapparat med *korta* nålar då ni kan erhålla en bättre och billigare, näml. Are-Standard till endast kr. 125:—, vilken kan kompl. med randapparat för *avig* stickning. Nyhet: Are långstickmaskin. Naumanns världsberömda symaskiner med kullager. Begär prospekt.

NORDISKA TEXTILKOMPANIET
Vasagatan 15—17, STOCKHOLM.

ÄT

NORMALBRÖD

Det säkerställer kroppens behov av tillskottsämnen närsalter och vitaminer, utan vilka hälsa och krafter ej kunna bibehållas.

Tillverkas för närvarande i 3 mjukbrödstyper: Mörkt Normalbröd 50 öre, ljust Normalbröd 50 öre samt en Grahamstyp 50 öre.

Normalbröd-Fabriken
INDUSTRIGAT. 4 - STOCKHOLM
Telef. 301 05.

Skulle Eder handlande ej föra brödet, så ring oss direkt!

Barnafadern

(Forts. fr. sid. 5.)

år, utanför barnhemmet med ett spädbarn insvept i en filt och vet inte var han skall göra av det den kalla, snart mörknande vinterdagen.

Pengar har han heller inga, och alla utvägar synas honom stängda. Han kunde ha frågat polis och fått besked om asyler och om barnavårdsbyrån Trievaldsgränd 3. Men något så förnuftigt föll honom inte in. Han kvävde i stället barnet genom att hålla sin näsduk för dess mun och lade det sedan i vassen vid Ulvsundasjön.

När han sedan blev klar över vad han gjort och försökte få de förra fosterföräldrarna att intyga att barnet dött hos dem, blev han fast och erkände.

Det är alldeles tydligt att kvinnorna i denna historia: barnets mor och alla de andra, allt för lättvindigt skjutit över ansvaret för barnet på fadern utan att besinna att en 22 års pojke inte är vuxen att ta hand om ett spädbarn. De kunde ha räddat honom från hans öde, om de visat litet mera insikt och omdöme och barmhärtighet.

Detta är ett av barnlagarnas författare icke förutsett fall. Man har tagit så för givet, att det är den ogifta modern, som har hand om barnet, att man bestämt att barnavårdsman skall utses, där modern är, oavsett om barnet tages om hand av fadern och befinner sig på annan ort. Därför klickade hela apparaten här, och samhället med alla sina lagar och institutioner kunde inte hindra, att barnet hamnade i vassen vid Ulvsundasjön.

I detta individuella fall blir det hårt, alltför hårt, om lagens bokstav tillämpas mot den unge fadern. Han har kanske mindre ansvar än andra till barnets död.

Det kan låta alldeles befängt, när det nu sägs, att Erikssons öde hänger på om de medicinska auktoriteternas utlåtande går ut på att barnet dött av kvävning eller frusit ihjäl. Men kan Eriksson komma in i en annan typ av brott, om det kan sägas att barnet inte dött av kvävningen utan frusit ihjäl, så må det vara hänt. Ibland är situationen sådan, att man måste begagna sig av lagens med det moderna rättsmedvetandet oförenliga graderingar.

Men även om Eriksson skulle kunna få den lägsta straffsatsen med hjälp av välvilliga myndigheters tolkning av saken, så kvarstår ändå den bestämda känslan av något orimligt. Det är orimligt med Långholmen på längre eller kortare tid som avslutning, förklaring eller försoning på Erikssons historia. De två sakerna ha liksom inte med varann att göra. Där finns intet av den logik, det klara och förvånande sammanhang, som gärningar och dess följder få, när livet självt får mäta ut konsekvenserna. Men lagboken skulle ju vara ett slags uttryck för denna följdriktighet mellan handling och dess svar. När den icke längre är det, bör den förnyas.

Den lilla åsnan

Av *Else Feldmann.*

Om någonsin ett barn under elva års korta liv lärt känna sorger och nöd, så var det den lilla Josefa. Hon var stilla och tyst men lyste av den stora godhet och barmhärtighet, som kommer ifrån.

Så underligt det än kan tyckas, Josefa hade blivit god genom lidande, så god som endast en verkligt stor själ kan bli.

Dock betraktades hon som en omöjlig unge. De duktiga kamraterna drogo sig undan från henne. Hon var en dålig elev, läste aldrig på läxor, ofta var hon borta, och när hon kom, satt hon ouppmärksam och likgiltig vid sin pulpet. Hon hade smutsiga händer och ohyra. På vintern hade hon ett par stora trasiga skor, annars gick hon barfota. Det var ingen glädje med henne på något sätt.

Även modern var missnöjd med henne hemma; hon gjorde för litet nytta, och hennes tystnad tyddes som trots av modern.

Endast två ting voro för Josefa verkliga: en fruktansvärd rädsla för stryk och skällsord samt grubbel över allt, som skedde. Hon hade ett strålande minne, som hon dagligen övade genom att erinra sig gångna händelser.

På den tiden levde ännu fadern. Han liksom modern arbetade vid bygget. Modern hade en liten kudde på huvudet att bära bördor på. På lördagarna bar hon hem brädstumpar från byggnadsplatsen.

En dag kom fadern inte hem från arbetet. Han hade råkat ut för en olyckshändelse. På den tiden fanns det utom Josefa också två små gossar i hemmet. En natt började den minste att gråta häftigt, blev blå och hade vitt skum om munnen. Om morgonen var han stilla. Modern tvättade honom och lade honom i en liten kista.

Josefa kunde inte glömma den lilla gossen. Hon kunde icke förstå, varför han inte längre var i hemmet, skrattade och grät och sade Abababa. Det gjorde Josefa ont, och hon grubblade men fick intet svar på sina frågor.

Hennes kropp var mager och kantig, hon hade en tunn blond fläta, kinder som blekt linne, vattenblå ögon och två djupa fåror omkring munnen. Två ting hade hon aldrig prövat: att få sova ut och att leka med leksaker. Hon hade aldrig sett en barnleksak.

Hennes mor hade jättehänder. Ibland drömde Josefa om dessa händer, drömde att de slogo henne och att hennes huvud trycktes ihop alldeles platt, när slagen träffade. Josefa fruktade intet så mycket som sin moders händer. Det var vreda händer, djävulska händer. En örfil av dessa händer gjorde ont tre dagar, och man blödde från näsan eller tandköttet.

Modern sade: det dröjer länge, innan du blir 14 år och kan komma i tjänst. Du måste lära dig arbeta och inte titta rakt ut i luften. Jag var också tvungen.

Då modern inte fick arbete vid bygget, gick hon och bar ut tidningar. Och hon insåg, att hon kunde hinna med flera, om Josefa tog hälften.

— Hjälp du bara mig, sade modern, jag måste också hjälpa min mor, när jag var sju år gammal och gick i spinneriet.

Josefa var lydig och gjorde allt som modern befallde, men hon älskade icke modern, emedan hon var så hård, och hon talade icke heller till sin mor. Om en dag förgick, utan att modern grälade och slog, var hon sällsamt lycklig. Sådana dagar trodde Josefa på livets skönaste drömmar.

Hela hennes hjärta tillhörde den femårige brodern August. På morgonen tog hon honom ur sängen, klädde på honom och bar honom på sin magra arm, fast den var nära att brytas av tyngden. Han fick alltid vad som fanns att äta, om det fanns något. Hon älskade honom mer ju mer hon fick vara som mor för honom. När hon hungrade eller frös, när lössen pinade hennes arma huvud, när kamraternas hån i skolan kvalde henne, alltid gled ett leende över hennes bleka ansikte när hon tänkte på sin lilla broder.

Då kom det bittraste av allt. Hon måste hjälpa modern att bära ut tidningar. Första dagen tog modern henne med sig och visade henne. Nästa dag måste Josefa gå ensam. Hon hade med sig en pappersbit, på vilken de gator och hus voro uppskrivna, där hon måste avlämna tidningar. I morgongryningen sprang hon som ett litet fantom genom gatorna med en bunt tidningar under var arm. Då tänkte hon med bitter sorg på lille August, som låg ensam i rummet, som måste vakna utan att någon log mot honom och som måste gråta tills han inte orkade mer, utan att någon tröstade honom med smeknamn.

Josefa hade lärt av modern att fort springa uppför trapporna, lägga tidningarna utanför dörren och ringa på. Därinnefrån hördes någon säga: jaså, tidningen!

Men när Josefa kom till en dörr och ringde på, väntade hon till dess någon kom och öppnade, så försökte hon göra sin röst vänlig och sade: tidningen, varså god. Hon neg till och med om det bara var jungfrun, som kom. Allt detta gjorde hon av rädsla för att tidningen skulle komma bort, och hon bli straffad därför eller modern förlora sin förtjänst. Ack vad hon fruktade jättehänderna. Sedan jagade hon som en hetsad hund genom gatorna för att komma i tid till skolan.

På eftermiddagarna gällde det att bära ut aftontidningar. Och hon sprang, och hon grät av längtan och sorg, emedan hon måste lämna den lilla brodern ensam. Han kunde ju falla och slå sig.

Om han bara hade en leksak, så skulle tiden gå fortare för honom. Han skulle leka och glömma, att han var ensam. Modern hade aldrig köpt honom någon leksak, hon gav inte ut pengar på dumheter, och barnen skulle arbeta i stället för att leka, hon hade inte lekt som barn.

Josefa hade aldrig uttalat en önskan, aldrig begärt något.

Josefa kastade alltid längtande blickar in genom skyltfönstren och i hennes hjärta levde drömmen om att kunna få med sig en leksak till brodern därhemma. Men hur skulle hon kunna komma över en leksak? Hon läste på prisen. En riktigt vacker leksak kostade så mycket som hennes mor förtjänade i veckan. Också de enklare leksakerna kostade mer pengar än modern kunde ge ut. Det var inte värt att be modern om pengar, hon var en fattig änka med två barn att försörja och hyra att betala.

En gång skyndade Josefa hastigt hem. Hennes prövade hjärta hade onda aningar. Redan i förstugan hörde hon barngråt. Det var brodern. Han hade lekt med kniven och skadat sig. Då lade hon honom till sitt sorgsna, älskande hjärta och lovade honom att han skulle få något vackert, redan samma dag.

På eftermiddagen gick hon ut med aftontidningarna. Då hon var färdig och kom förbi leksaksboden, stannade hon. Affären hade hängt ut varor utanför dörren för att locka kunder. Däribland också tygdjur: små lamm med en liten skälla om halsen, små hundar och kattor och en liten åsna.

Josefa beslöt att ta den lilla åsnan. Den stod på kanten av en trappa framför ingången till butiken. Den var brun med långa öron, alldeles som en riktig åsna. Josefa var som i en dröm. Varje natt hade hon sett butiken i drömmen och visste, hur det skulle kännas att äga åsnan.

Dörren till boden var stängd och ingen syntes innanför. Josefa gick bort till trappan sträckte ut sin hand och tog åsnan. I hastigheten rörde hon med ärmen alla de andra djuren, och de ramlade omkull och föllo till marken. En gummidocka flög ända ut i mitten på gatan.

Josefa sprang snabbt därifrån med åsnan under armen. Då hörde hon rop och buller bakom sig. Någon grep tag i henne. Man tog åsnan från henne. Hämta polisen! ropades det.

— Kom nu bara med mig, sade frun i leksaksaffären. Hon tog henne i armen och släpade henne tillbaka i affären.

— Låt mig nu se om du har pengar och kan betala.

Hon hade inga pengar.

— Ja då kommer du till polisen. Vi ha förlorat många leksaker på sista tiden. Det är antagligen du som stulit dem.

— Nej sade Josefa lågt och skyggt, det är det inte.

— Gå din väg nu. Understå dig inte att komma i närheten vidare. Och hon knuffade barnet ut genom dörren.

Josefa stod med darrande knäppta händer. Hon grät inte. Men på hennes ansikte mellan munnens djupa fåror låg ett egendomligt besviket leende, som om hon vaknat upp ur en dröm.

En kvinnokonferens

med ombud från landets skilda delar kommer att hållas i Stockholm den 19, 20, 21 febr., då en del frågor i samband med det sociala reformarbetet kommer att behandlas. Konferensen, som hålles i K. F. U. M:s hörsal, Birger Jarlsgatan 35, öppnas under högtidliga former *fred. d. 19* kl. 11 f. m., varefter landshövdingskan fru Ellen Hagen omedelbart föreläser över ämnet: *"Kvinnorna och samhällsvederna"*. Synnerligen instruktiv blir föreläsningen om: "Årets landstings- och kommunalval" av fru Vira Eklund, då genom planscher demonstreras kvinnornas deltagande i de senaste valen samt det kvinnliga inflytandet i kommunerna och inom de respektive landstingsområdena m. m. Av särskilt intresse är föreläsningen om *Förbudsfrågans nuvarande läge i Amerika* av prof. J. Bergman, som nyligen återkommit från en studieresa i Förenta Staterna.

Lördagen d. 20 kl. 7.30 e. m. anordnas *offentligt* möte, då konstnären fröken Dagmar Prior från Köpenhamn och fru Mary Arosenius inleda frågan om *Alkoholfri uppfostran.*

Söndagen den 21 samlas konferensens ombud till högmässan i Adolf Fredriks kyrka med predikan av kyrkoherde N. U. Nilsson.

Mötesplatsen

Fredagen den 29 januari hade Kristianstads Frisinnade Kvinnors Diskussionsklubb sin första klubbafton för året då den var samlad hos klubbens ordförande fru Elsa Nordlund.

Hedersgäst för aftonen var ordföranden i Blekinge läns förbund, fröken Ebba Holgerson.

Efter en del klubbangelägenheter höll fröken Holgerson föredrag över "Kvinnlig medborgarbildning". Föredraget som var rikt på goda uppslag och synpunkter, illustrerades på ett medryckande sätt av interiörer från och upplevelser under kurserna å Fogelstad. Livlig diskussion följde. När vi åtskildes, hade vi ett nytt minne till alla de övriga, våra klubbaftnar skänka.

Ellen E. Widerberg,
sekreterare.

Den som icke är frisk,

besväras av Magsyra och Huvudvärk Reumatismen samt värk i kroppen rekommenderas att använda en buskur med Frukt-Salt-Samarin och rensa mage och tarmarna från osunda rester, uddriva urinsyran från kroppen samt uppfriska blodet, så återvinnes hälsa och krafter.

Frukt-Salt-Samarin verkar välgörande på hela organismen och omedelbart uppfriskande. Pris pr burk kr. 2:50. Erhålles pr postförskott från Cederroths Tekniska Fabrik, Sthlm. (Säljes å Apotek, Drog- Kemikalie- & Färghandel m. fl.)

Från allmänheten

Med anledning av artikeln Teosofernas Messias har begärts plats för följande:

Det är icke artikeln i fråga, som jag önskar opponera mig emot, men dess rubrik "Teosofernas Messias", vilken jag anser vara i hög grad missvisande. Det är nämligen en felaktig uppfattning, att den Messias, som i Adyar framträtt, skulle vara *teosofernas* utkorade världslärare. Saken är i stället den, att en del av medlemmarna i Teosofiska Samfundet — bl. a. samfundets högsta ledning — även tillhöra den i Eder artikel omnämnda orden Stjärnan i Öster, vilken *ensam* framför förkunnelsen i fråga.

Teosof.

Möbler

Förstklassiga köpes fördelaktigast och på *förmånliga villkor.*

A.-B. Möbelcentralen
Utställningslokal *G:la Brogat. 25, 1 tr.*
Tel. Norr 5239, Stockholm, Tel. Norr 5239

(7)

Det går an

ROMAN

av

C. J. L. ALMQUIST

(Forts.)

Militären satt småskrämd vid åhörandet av sin öppenhjärtliga väns talförmåga och dristiga utflykter. Han visste med sig själv, att han alltför gärna ville bli löjtnant, och hoppades vinna denne befordran genom sin hemliga släktskap med en viss stor familj i huvudstaden; han visste också, att hans kassa var för närvarande gott nog försedd till det slags inspektionsresa över vissa egendomar, vartill han under sin sommarpermission blivit utsänd. Han ville därföre icke lämpa på sig de svärmodiga rimmen: krås och kragar etc. etc. Men neka kunde han icke, att det där glammet med mamseller och jungfrur emellanåt fallit honom i smaken. Han blickade därföre bestört på en Sara med så avgörande utlåtelser. Han besåg hennes ansikte; de glada, vänliga ögonen tycktes stå i motsägelse till hennes stränga tal; ja, när han betraktade de röda, fylliga, nästan skönt formade läpparne, med de jämna, vitt glimmande tänderna innanföre, och en stundom framskymtande liten tungspets av högrött fint slag, så kunde väl den tysta frågan förlåtas en man, som honom: har då ingen i världen kysst denna mun?

Sara såg också honom i ansiktet, likasom han henne, och slutligen frågade hon med en skär, mild röst: vad är det du ser på?

Helt oförtänkt och djärvemang svarade han; jag sitter och undrar, om ingen människa nånsin kysst den där munnen?

Ett hastigt övergående leende var hela hennes svar, och hon tittade bort över Mälarfjärdarne. I hennes blick syntes härvid ej det minsta koketteri, eller skimmer av elakhet: men å andra sidan icke heller någonting just romantiskt, svärmiskt, himmelskt. Det var ett mellanting av oförklarligt slag. Alldeles icke fult men också icke djupt vackert. Det liknade det slaget varom man med en glad min brukar yttra sig: Å! det går an!

Uppmuntrad därav, att hon åtminstone icke avvisade honom, vände nacken till eller gick sin väg, fortfor sergeanten: Jag skulle kunna säga dig mycket, bästa Sara, av samma slag, som du själv omtalat att man brukar till mamseller och jungfrur: jag bekänner till och med, att jag icke är ovan vid detta tal. Men du har förklarat mig, huru du hatar det: jag vill icke en gång nämna om hjärta, efter jag minns förr i dag.. och dessutom tror jag, uppriktigt sagt, ditt hjärta vara av glas; och jag, jag äger ej i mitt våld den diamant, det enda vapen, varmed märke skulle kunna ristas i ett sådant.

Skall du stanna i Arboga, dit ångbåten kommer i afton, Albert? Hon frågade detta med ett genomträngande ögonkast.

— Jag? Nej visst icke. Jag skall ned till Vadsbo härad, till vissa egendomar, och sedan kanske ännu längre in i Västergötland.

Då åka vi tillsammans (åter ett genomträngande ögonkast).. så kunna vi hava två hästar för parvagn.. och vi repartisera.. och.. ty jag ser du har icke eget åkdon med dig. Bondkärror äro elaka att åka på, och skjutspojklymlar vid sidan, det är icke mitt folk, de äro sällan rena.

Sergeanten sprang upp och skulle väl hava slutit henne i sin famn, om de icke varit på däck. Hon har hjärta! tänkte han.

Sätt dig ned, Albert, så skola vi tillsammans roa oss med att räkna ut skjutspengarna. Hjälp mig, om jag tar felt; mitt största nöje är att addera i huvudet. Får nu se: första hållet, ifrån Arboga räknat, är ju till Fellingsbro?

Sergeanten satte sig ned vid hennes sida, munter och uppryemd, som om han nyss vunnit en fullmakt. Hon var också i detta ögonblick, tyckte han, så strålande, eller rättare, så ljust vacker, som en flicka.. i hans smak.. nånsin kunde bli. Allt var så förnuftigt och klokt, och ändock tillika så intagande. (Forts.)